

Powstanie Wielkopolskie

<https://pw.ipn.gov.pl/pwi/pamiec/materialy-edukacyjne/14070,Powstanie-Wielkopolskie-19181919.html>
2022-09-28, 21:32

Powstanie Wielkopolskie 1918-1919

Wystawa *Powstanie Wielkopolskie 1918-1919* została przygotowana w poznańskim oddziale IPN w ramach projektu wystawienniczego „Wystawy Elementarne IPN”.

Na planszach wystawy przedstawiono podstawowe zagadnienia związane z powstaniem: jego genezę z uwypukleniem działań organicznikowskich przygotowujących społeczeństwo polskie Poznańskiego do odzyskania niepodległości, wybuch powstania z podkreśleniem jego spontaniczności związanej z przyjazdem do Poznania Ignacego Jana Paderewskiego, a także jego przebieg, tak od strony militarnej, jak i dyplomatycznej.

autor: Marcin Podemski

koncepcja graficzna serii: Aleksandra Kaiper-Miszulowicz

opracowanie graficzne: Karolina Zielazek-Szeska

recenzja: dr hab. Filip Musiał, dr Piotr Grzelczak

Pliki wystawy w formacie B1 (100 x 70 cm) oraz

A3 można pobrać i wydrukować we własnym zakresie.

LISTOPAD 1918 R. W PROWINCJI POZNAŃSKIEJ

W dniu dzisiejszym utworzyła się

Rada Żołnierska

i objęła władzę nad garnizonom tutajszym.

Spokój i ład w mieście zapewniony i podtrzymamy go z pomocą ludności cywilnej.

Obywatele! Każdy niech pilnuje swoich obowiązków; unikać zbiegowisk na miejscach publicznych.

Wszelkie podburzanie do bezwzględnie. Wymaga żołnierskim.

Obywatele! Nadzwyczajnych zarządzeń. rękę!

Jarocin, dnia 9. listo

Rada Ż

Adamczewski, Se
Wassmann, Błażewski, Krüger,
Langenberg, Barth

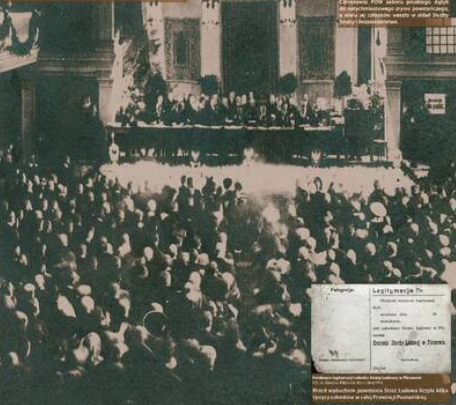
Podpisany 11 listopada 1918 r. rzeźni, kończący I wojnę światową, powstaniei Prowincoi Poznanięj w granicach niepublicki i emicjonal. Związany z tym postanowieniem zawoń wśród ludności polskiej, nie zahamował jednak dębim niepodległościowca Polakom. Chwała i dziękczynienie, która zaplanowała w parostwie niemieckim w wyniku rewolucji i abdykacji cesarza Wilhelma II. sprzyjała polskim celom.

DROGI DO NIEPODLEGŁOŚCI

Przed wybuchem powstania na terenie Prowincoi Poznanięj dominowały dwa nurty podjęte do czynu zbiorowego. Zachowawczy i wyznaczony przez Naczelny Radę Ludową, oraz radykalny, skupiający partie w całym dystrykcie Pol. (Inicjatywa) Wojkowej zaboru pruskiego. Oba środowiska jesienią 1918 r. brały udział w tworzeniu dwóch formacji militarnych: Strazy Ludowej oraz Szkoły Strazy Bezpieczeństwa.

INSTITUT
PRAW
NARODOWYCH

Współfinansowane przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Publikacja sfinansowana przez Fundację na Rzecz Historii i Kultury. Wydrukowano 1000 egzemplarzy. Cena 10 zł. ISBN 978-83-7444-123-4

PADEREWSKI W POZNANIU

... Po długich latach niewoli Ojczyznę się odzyska. Odbudować się musi na tych łamach podziwów, na których tu pierwsiś budowa poczęta została. Żadnie, najpóźniej zorganizowane stronnictwo Ojczyzny odbudować się musi. Do tego dnia trzeba jednoci i zgody miżystkich, miłoci i bę inwary i zaparcia się samego siebie, do tego dnia potrzeba wszystkich si i wzy- takich ser: anpobi [...]

(fragment z przemowy J. J. Paderewskiego wygłoszonej w Poznaniu 26 XII 1918 r.)

INSTITUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

WIELKI DZIEŃ - 27 GRUDNIA 1918

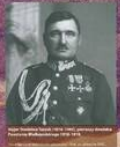
27 XII 1918 r., zorganizowano w Poznaniu dwie manifestacje: jedną z kilkoma tysiącami polskich dzieci, znaną mianowicie, w której obok cię wów uczestniczyli także niemieccy żołnierze. Spotkanie w gmachu populudowocysty przed Raczarem obu demonstracji (jak bę ulżaku dzieci) uważa się za początek wybuchu powstania. W tym samym podjęto pierwszy strzał, jego następstwem będzie rozpoczęcie walk na terenie Poznania.

INSTITUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

ZDOBYCIE ŁAWICY

W ciągu dwóch dni praktycznie cały Poznań został opanowany przez siły powstańcze. Jedynym ważnym punktem nie zdobytym podczas grudniowych dni było podziemieńskie forteczko na Ławicy. Ostatecznie 6 i 11 1919 r., na rozkaz głównego dowódcy powstania majora Stanisława Taczaka, ławicki i murawski zostały opuszczone przez powstańców.

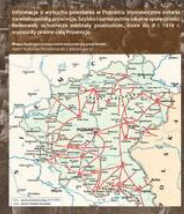

INSTITUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

Wojenne fotografie i ilustracje z wojny polsko-rosyjskiej. Wzrost znaczenia Ławicy, Poznań, grudzień 1918 r. Wzrost znaczenia Ławicy, Poznań, grudzień 1918 r. Wzrost znaczenia Ławicy, Poznań, grudzień 1918 r.

DO BRONI! WSZYSZY DO BRONI

«...! A gdy zagrozi nam niebezpieczeństwo
niechaj jako pierwsi staną
Do my Ojczył cichych potami!»
«Wielkopolskiej szczytów...»
(H. Wilkanowicz, „Zwycięzcy naszych Sewery”)

INSTITUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

Wojenne fotografie i ilustracje z wojny polsko-rosyjskiej. Wzrost znaczenia Ławicy, Poznań, grudzień 1918 r. Wzrost znaczenia Ławicy, Poznań, grudzień 1918 r. Wzrost znaczenia Ławicy, Poznań, grudzień 1918 r.

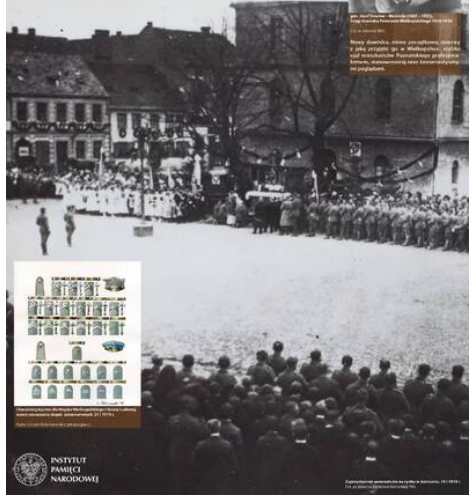

WOJSKO WIELKOPOLSKIE

Sukcesy w pierwszych dwóch tygodniach walk nie wyeliminowały jednak problemów związanych z dobrowolną formą uczestnictwa w powstaniu. Przed wszystkim do wyjątkowo niskich kosztów stały na rękim poziomie. Ochockim charakter oddziałów zakńczył się wraz z ogłoszeniem poboru do Wojska Wielkopolskiego. Jego twórcą był przyłany z Warszawy nowy głównodowodzący, gen. Józef Dowbór-Muśnicki.

Gen. Józef Dowbór-Muśnicki, twórcą i pierwszym dowódcą Wojska Wielkopolskiego.

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

WOJNA NIEMIECKO - WIELKOPOLSKA 1919 R.

Rozpoczęta przez Niemców z początkiem lat 1919 r. kontrofensywa na całej linii frontu była wstępem do wojny niemiecko - wielkopolskiej. Najkrwawsze boje rozgryły się na froncie północnym i zachodnim, a walki na tych terenach znaczone były bitwami: pod Kcynią, Łabiszynie, Szubinie, Wielkim Gródcem, Nową Wsią, Złotką, Bobolinem, Kargową...

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

DYPLOMACJA

Wskutek zabiegów polskiej dyplomacji oraz wsparcia Francji (ogromna rola marszałka Ferdynanda Foch), Niemcy zostały zmuszone do zawieszenia broni w Trzoncu (16.11.1918). 1. października 1918 r. traktat pokojowy w Versajles ograniczył i zmienił kształt polskiej granicy zachodniej. Soboci w postaci przyłączono do Polski prawie całą Prowincję Poznańską był następstwem zwycięskiego zrywu Wielkopolan oraz aktywności w Paryżu polskich dyptomatów.

Źródło: Encyklopedia PWN, 2017

BILANS POWSTANIA

Powstanie Wielkopolskie 1918-1919 było zrównoważonym społeczeństwem polskim, w którym widziałe się, mierzono i brało udział w walce wszystkich grup społecznych - elite („Jedzi”). Szacuje się, że procentowy udział w oddziałach zbrojnych społeczeństwa polskiego Prowincji Poznańskiej sięgnął nawet 10%. Ok. 2 tys. z nich poległo w powstańczych walkach.

12ª ESKADRA WYWIADOWCZA

Wielkopolskie powstanie 1918-1919 r. było zrównoważonym społeczeństwem polskim, w którym widziałe się, mierzono i brało udział w walce wszystkich grup społecznych - elite („Jedzi”). Szacuje się, że procentowy udział w oddziałach zbrojnych społeczeństwa polskiego Prowincji Poznańskiej sięgnął nawet 10%. Ok. 2 tys. z nich poległo w powstańczych walkach.

Źródło: Encyklopedia PWN, 2017

POWSTANIE WIELKOPOLSKIE 1918-1919 W LICZBACH

Ok. 2 tys. podległych powstańców oraz ok. 6 tys. rannych

160 mln ówczesnych marek niemieckich wart był sprzęt lotniczy zajęty przez powstańców na lotnisku „awica” w Halli Zippelna

13 dni potrzebowali powstańcy na opanowanie prawie całej Pomierzyi

100 tys. żołnierzy liczyło Wojsko Wielkopolskie

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

Projekt graficzny: Agnieszka Krawiec, Agnieszka Krawiec, Agnieszka Krawiec

